Onderwerp: Open brief aan de politieke partijen in Nederland

Datum: 21 juli 2016

Geachte partijvoorzitter,

Oorlog en conflict zet wereldwijd 60 miljoen mensen aan tot vluchten. De migratie naar Europa confronteert Europese burgers met mensen op de vlucht die een klemmend beroep op hen doen. Dit appel zet vele mensen aan tot hulp maar ook tot afwerend gedrag en het debat leidt tot versimpelde voor en tegen posities. De politieke gevolgen hiervan zijn in Europa al zichtbaar geworden.

Het sterk gepolariseerde debat over vluchtelingen dreigt naar het gevoel van PAX en het door haar geïnitieerde moreel en politiek beraad voorbij te gaan aan een waarde die ons aller bestaan uiteindelijk fundeert. Op het belang van deze waarde willen we daarom met klem wijzen. Wij pleiten voor het ondubbelzinnig centraal stellen ervan bij alles wat er in dit kader wordt gezegd, bedacht en gedaan.

Menswaardig bestaan
Elk mens heeft recht op een menswaardig bestaan: deze waarde is wat ons betreft onopgeefbaar. Politieke leiders hebben de opdracht deze onopgeefbare waarde te beschermen. Het politieke debat kan de menselijke waardigheid niet ter discussie stellen en behoort zich door deze waarde te laten leiden. De discussie moet gaan over de vraag hoe aan deze waarde onder de gegeven omstandigheden concrete invulling wordt gegeven.

Het debat over toelating en opvang van vluchtelingen dient zich daarom te richten op de meest kwetsbare mensen. Dat wil zeggen: op de vluchtelingen in hun nood, maar ook op de mensen die oprecht zorgen hebben over de komst van vluchtelingen. Ze mogen niet tegen elkaar worden uitgespeeld. Degenen die vrezen dat de toch al bedreigde kansen van hun kinderen op een goede toekomst door de komst van vluchtelingen onder druk wordt gezet, kunnen niet worden weggezet als xenofoob en racistisch. Hun zorg mag echter ook niet worden gebruikt als rechtvaardiging om vluchtelingen zo veel als maar mogelijk is te weren. Noch hun situatie, noch die van vluchtelingen mag worden vergeten.

Kwetsbaarheid
De mensen die hun toevlucht zoeken in Europa confronteren ons met de kwetsbaarheid van elk menselijk leven, en daarmee van ons eigen leven. Vluchtelingen zijn te midden van hun leven in hun land van herkomst overvallen door oorlog en geweld. Het verlies van hun huis, van hun geliefden en hun bestaan doet ons beseffen dat mensen zomaar, van het ene moment op het andere, alles kunnen verliezen. Het kan ook ons overkomen. Wij kunnen ons daarom niet onttrekken aan de ontreddering die zich aftekent op het gelaat van mensen op de vlucht voor oorlog en geweld. In hun kwetsbaarheid beseffen, ervaren, voelen wij ook onze eigen kwetsbaarheid. Vluchtelingen doorbreken de illusie dat het menselijk leven maakbaar zou zijn, een illusie die wij individueel en collectief zo vaak koesteren.

Het antwoord hierop kan niet het koste wat kost onder controle proberen te krijgen van de crisis zijn, zo nodig met voorbijzien van de vluchtelingen die de crisis aan het licht brengen. Het zijn immers niet de vluchtelingen die de maakbaarheid tot een illusie maken. Het leven is precair en vraagt erom beschermd en gekoesterd te worden. Alle leven. Waar dat niet gebeurt, wordt het leven bedreigd en geschonden. Alle leven, ook ons leven: lotsverbondenheid is geen keuze, maar een gegeven.

Godebaldkwartier 74
3511 DZ Utrecht
+31 (0)30 233 33 46

P.O. Box 19318
3501 DH Utrecht
The Netherlands

info@PAXforpeace.nl
www.PAXforpeace.nl
NL C. of C: 30214009

ABN AMRO
NL25 ABNA 0240 0819 00
BIC: ABNANL2A

Triodos Bank
NL58 TRIO 0390 4567 80
BIC: TRIONL2U

Fundamentele rechten
De komst van oorlogsvluchtelingen moet ons eraan herinneren dat alle mensen fundamentele rechten hebben die niet mogen worden geschonden. Niemand is van deze rechten uitgesloten. Niemand kan deze rechten opzeggen, ter zijde schuiven of aanpassen aan veranderde omstandigheden. Deze rechten zijn onvervreemdbaar, 'van nature' of 'van God gegeven'. Vooraf aan alle rechtssystemen gaat het inzicht dat mensen dragers van rechten zijn en niet mogen worden onderworpen aan macht en willekeur.

De universele ervaring van kwetsbaarheid en de onvervreemdbare rechten die het mogelijk maken in deze kwetsbaarheid te leven, vormen de grondslag voor zowel menselijk mededogen met vluchtelingen als barmhartigheid met degenen die door hun komst in hun bestaanszekerheid bedreigd worden of zich bedreigd voelen. Wij verwachten dat politieke leiders dit in hun publieke optreden keer op keer laten zien.

Solidariteit
Tegen deze achtergrond doet de komst van vluchtelingen een dwingend appel op onze solidariteit. Vanuit onze christelijke visie op het leven hebben wij in moreel opzicht geen vrije keuze om al dan niet solidair te zijn met mensen in nood. Zeker, soms zouden we wel willen wegkijken als we geconfronteerd worden met het menselijk lijden dat zich zo rauw manifesteert. Zeker, soms zouden we graag van de onrust af willen die de komst van vluchtelingen veroorzaakt. Zeker, soms zouden wij liever niet de vraag hoeven stellen waar het geld voor hun opvang vandaan moet komen zonder dat andere, eveneens kwetsbare en niet zelden gekwetste mensen worden geschaad.

Maar uiteindelijk beseffen we maar al te goed we dat we niet berustend, passief of zelfs onverschillig kunnen toekijken hoe mensen onder onze ogen verdrinken, ontberingen lijden, verloren lopen. Wat paus Franciscus een dreigende 'globalisering van de onverschilligheid' heeft genoemd, is maar volgens weinigen een reëel perspectief. Velen in de samenleving weten heel goed dat het niet helpen van mensen in groot gevaar en hoge nood, terwijl dat wel tot onze mogelijkheden behoort, een vorm van schuldige nalatigheid is. Zij zetten zich op alle mogelijke manieren actief in voor mensen die buiten de samenleving dreigen te vallen, waaronder vluchtelingen. Wij verwachten van u dat u deze inzet naar waarde schat en naar vermogen steunt.

Grenzen
Onze solidariteit met vluchtelingen is dus noodzakelijk. Het opvangen van mensen in nood is een morele plicht. Maar is de te geven hulp onbegrensd? Kan Europa eindeloze hoeveelheden vluchtelingen blijven opvangen? En hoe lang kan Europa dat volhouden? Moeten de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen, en over wiens schouders hebben wij het dan? Hebben enkel oorlogsvluchtelingen recht op onze solidariteit of ook migranten? Zo ja, welke migranten zouden wij dan wel willen opvangen? En welke niet?

Dat zijn vragen die om een betrokken, geïnformeerd en kritisch debat vragen. Maar wij verwachten wel een debat dat start bij de kwetsbaarheid van mensen, in het bijzonder mensen op de vlucht voor oorlogsgeweld en repressie. Een debat dat hun onvervreemdbare recht op menswaardigheid als uitgangspunt neemt. Een debat dat de vragen die de komst van vluchtelingen oproept, de angst voor een onzekere en kwetsbare toekomst die onder mensen leeft, werkelijk serieus neemt en er een antwoord op probeert te formuleren. Een debat dat ook oog heeft voor de angst, dat in een samenleving waar de zwaksten niet veilig zijn en in hun nood niet gezien worden, uiteindelijk niemand veilig zal blijken.

Politieke verantwoordelijkheid
Uiteraard zien wij in dat de economische en politieke realiteit het noodzakelijk kan maken grenzen te stellen aan onze hulpvaardigheid. Maar wanneer politieke leiders eenzijdig appelleren aan de angst van mensen voor wat er op hen afkomt, voor het verlies van onze sociale zekerheid en de teloorgang van onze manier van leven, suggereren zij dat vluchtelingen vooral een bedreiging vormen. Zij gaan hiermee voorbij aan de lotsverbondenheid die mensen ervaren, aan het mededogen dat breed leeft in de samenleving en de bereidheid daar praktische consequenties uit te trekken. Zij vergroten de zorg voor de toekomst en versterken het gevoel van onveiligheid dat ook onder mensen leeft, zonder daarop een adequaat antwoord te geven.

Het is eigen aan de politiek om grenzen te stellen. Maar het is ook aan de politiek om grenzen of vermeende grenzen onder kritiek te stellen en te nauw getrokken grenzen op te rekken. Laten we er niet om heen draaien: de Europese Unie schiet schromelijk tekort in broeder- en zusterschap en internationale solidariteit. De wereld mag meer verwachten van het welvarende Europa met zijn eigen geschiedenis van oorlog, religieuze en etnische conflicten, vluchtelingen. Wij zouden meer solidariteit willen zien bij de inspanningen voor vrede in Syrië. Bij de opvang van vluchtelingen in de regio. Bij de hervestiging van vluchtelingen in Europese landen. Bij de opvang en integratie van vluchtelingen in Nederland. Bij het adresseren van de zorgen en onzekerheden die daardoor opgeroepen worden.

Wij verwachten van politieke leiders geen pasklare oplossingen, geen loze beloften of geharnaste taal. Maar durft u het aan het debat over vluchtelingen te humaniseren door aan te sluiten op de lotsverbondenheid van mensen? Wilt u pal staan voor de onopgeefbare rechten van alle mensen? Neemt u de verantwoordelijkheid op u om invulling te geven aan de noodzakelijke solidariteit met mensen in nood?

Samenleving: Stay Human
Wij zien dat velen van u zich in het politieke debat laten gijzelen door directe electorale belangen en de waan van de dag. Het is daarom van cruciaal belang dat de samenleving zelf mededogen toont. Als politieke leiders niet het voortouw nemen in een humaan debat over de opvang van vluchtelingen, dan moet de samenleving dat doen. Blijf menselijk! Stay Human! [1]

Wij willen naar vermogen bijdragen aan een gesprek over de fundamentele kwetsbaarheid en onvervreemdbare rechten van ieder mens. Aan de ontmoeting met vluchtelingen als manifestatie van onze lotsverbondenheid. Aan een gesprek over de zorgen die de komst van vluchtelingen oproept. En aan hulp aan vluchtelingen waar dat maar kan. Wij roepen anderen op dit ook te doen. Met name roepen wij kerken, moskeeën en synagogen op de al vele bestaande voorbeelden in deze groepen te volgen, hun deuren te openen en hun ruimte beschikbaar te stellen voor dit gesprek en deze ontmoeting.

Bemoediging, vertrouwen en ondersteuning
Wij hopen en vertrouwen dat u zich hierdoor aangemoedigd zult voelen om u in dienst te stellen van deze solidariteit en daarbij grenzen te verleggen waar dat nodig blijkt, om te beginnen de grenzen die u zichzelf opgelegd heeft. Want er kan veel meer dan in de politieke discussie voor mogelijk wordt gehouden. Als zij de kans krijgen, zetten mensen zich in voor goed leven van zichzelf en anderen en bouwen zij zo aan de samenleving. Dat is niet altijd gemakkelijk en gaat zeker niet zonder slag of stoot. Maar het is waar mensen op zijn aangelegd. En als burgers dan ook gehoor geven aan het morele appel en zich inzetten blijkt er ook veel meer mogelijk dan aanvankelijk gedacht. Daarbij verdienen zij bemoediging, vertrouwen en ondersteuning van hun politieke leiders.

Wij stellen een reactie van u bijzonder op prijs.

Hoogachtend,

Prof. Dr. Erik Borgman
Hoogleraar Publieke Theologie

Jan Gruiters
Msc., directeur PAX

[1] Stay Human is een initiatief van PAX en andere organisaties www.stayhuman.nl

Mede ondertekend door:

Ds. Ineke Bakker
Voorzitter Interkerkelijk Vredesberaad

Ds. Karin van den Broeke
Preses Protestantse Kerk in Nederland

Dr. Nico Koning
Andragoloog

Dr. Lucien van Liere
Universitair docent Religie en conflict

Drs. Gerard Moorman
Stafmedewerker Konferentie Nederlandse Religieuzen

Ir. Enis Odaci
Stichting HumanIslam

Prof. Dr. Bert van Roermund
Rechtsfilosoof

Dr. Joris Vercammen
Oud-katholieke aartsbisschop van Utrecht